

December 2024

Danske Gymnasiers ændringsforslag til epX-udspillet

Regeringen fremlagde i oktober 2024 udspillet ”Flere i gymnasiet”, som indebærer et forslag om at oprette en ny ungdomsuddannelse, epX. Forslaget bygger på Reformkommissionens analyse om, at de eksisterende veje i uddannelsessystemet ikke formår at favne alle unge, og at alle unge skal tilbydes et godt klassefællesskab og ungemiljø på en ungdomsuddannelse.

Danske Gymnasier er enig i denne analyse og går ind i drøftelserne om epX for at sikre, at uddannelsen kommer til at leve op til ambitionerne og har en kvalitet, der bringer eleverne så langt som muligt. Det er i det lys, foreningens bekymringer for den nuværende epX-skitse og de nedenstående forslag til ændringer skal ses. Danske Gymnasier er bekymret for det niveaumæssige spænd i den ønskede målgruppe for epX og bekymret over, at eleverne tvinges til at vælge faglig linje allerede i starten af uddannelsen.

Foreningen er optaget af, hvordan epX bliver en attraktiv uddannelse, hvor eleverne har høj gennemførelse og klædes godt på til erhvervskompetencegivende uddannelse. Foreningen har derfor en række forslag til, hvad der skal ændres i regeringens epX-udspil for at indfri de politiske ambitioner om et godt ungdomsmiljø, mere tid til at vælge uddannelsesretning og åbne døre for videre uddannelse.

1. En bred praksisfaglig linje til elever, der ikke er klar til at vælge

Undersøgelser fra Danmarks Evalueringsinstitut viser, at unge oplever valget af ungdomsuddannelse som skelsættende. Ønsket om at udsætte uddannelsesvalget er ifølge EVA en af de vigtigste årsager til, at så mange unge i dag vælger den brede ungdomsuddannelse stx. Dette forhold tog Reformkommissionen højde for i sin rapport ”Nye reformveje 2”, hvor kommissionen anbefaler, at eleverne på en ny ungdomsuddannelse skal kunne smage på flere linjer og udskyde deres valg.

Regeringen vil med etableringen af epX give alle unge mere tid til at vælge deres videre uddannelsesvej. Men ifølge regeringens egen skitse for uddannelsen skal eleverne allerede vælge linje, når de starter på epX - om de fx ønsker ”håndværk og teknik”, ”velfærd og sikkerhed” eller ”handel og kontor”. Efter et år skal eleverne vælge igen, nu mellem en erhvervsforberedende og en studieforberedende retning, og dermed om de efterfølgende ønsker en erhvervsuddannelse eller en uddannelse på et erhvervsakademi eller en professionshøjskole.

Denne model imødekommer efter Danske Gymnasiers vurdering ikke elevernes ønske om at udskyde deres uddannelsesvalg, da eleverne vil opleve opdelingen i linjer, der endda kan blive placeret på forskellige skoler, som et valg af videre uddannelsesvej.

Danske Gymnasier anbefaler på den baggrund, at der etableres en bred praksisfaglig linje på epx til de elever, som ikke er klar til at vælge mere specialiserede linjer ved skolestart. En bred praksisfaglig linje skal præsentere eleverne for de forskellige fagområder og praksisfagligheder, som findes på erhvervsuddannelser, erhvervsakademier og professionsuddannelser. Den skal indeholde studieforberevende fag som dansk, matematik, engelsk og samfundsfag samt praksisfaglige fag som pædagogik, materialelære og entreprenørskab. Derudover skal der være praktik- og projektforberevende, hvor eleverne beskæftiger sig med brede problemstillinger som fx grøn omstilling.

En bred praksisfaglig linje vil desuden være en måde at realisere epx på små skoler i yderområder, hvor der ikke er elever nok til at udbyde flere specialiserede linjer, der i 2.g opdeles yderligere i hhv. erhvervsforberedende og studieforberevende retning.

2. Et godt ungdomsmiljø

Fester og studentervognskørsel skaber ikke et godt ungdomsmiljø i sig selv. Det gode ungdomsmiljø skabes i hverdagen og bygger i høj grad på et stærkt klassefællesskab fra start til slut på uddannelsen.

Fællesskaberne opbygges gennem en målrettet og vedholdende pædagogisk indsats fra både lærere og ledelse, hvor der er fokus på at løfte eleverne fagligt, socialt og personligt, og viden om, hvordan man gennem relationsarbejde støtter elever med faglige udfordringer, diagnoser eller ondt i livet, så de gennemfører med et højt fagligt niveau. Denne indsats er der solide erfaringer med på stx og hf.

Danske Gymnasier anbefaler på den baggrund, at epx placeres på institutioner, hvor der også er en 3-årig gymnasial uddannelse, og på nuværende hf-skoler, hvor man har erfaring med at sikre et godt fagligt og socialt ungdomsmiljø og høj gennemførelse.

3. Fagligt løft af alle elever

Med et adgangskrav til epx på 02 og et skærpet adgangskrav til de 3-årige gymnasiale uddannelser skal epx favne en meget bred målgruppe. Der vil både være elever, der kun lige har bestået folkeskolens afgangseksamen, og elever med et højt eksamensgennemsnit fra grundskolen.

Det stiller store krav til tilrettelæggelsen af undervisningen på epx at imødekomme så bred en målgruppe og sikre, at alle elever får et fagligt løft og bliver klædt på til erhvervskompetencegivende uddannelse. Der vil både være behov for en særlig indsats for de fagligt svage elever og for ekstra faglige udfordringer til de fagligt stærke elever.

Danske Gymnasier foreslår på den baggrund en fleksibel tilrettelæggelse af epX med mulighed for særlige forløb for fagligt stærke elever og for omlagt undervisning for fagligt svage elever, så de i stedet for undervisning i udvalgte ikke-obligatoriske fag har ekstra timer i dansk og matematik.

4. Flexibilitet mellem ungdomsuddannelserne

Når man vælger at nedlægge af 10. klasse, forsvinder elevernes mulighed for at forbedre deres gennemsnit fra grundskolen og for at blive mere modne forud for en ungdomsuddannelse. Dette risikerer at lægge et stort pres på grundskoleeleverne frem mod deres afgangseksamen, da den kommer til at virke mere determinerende for deres videre uddannelsesvalg.

Danske Gymnasier foreslår på den baggrund, at elever efter et år på epX har retskrav på at starte på en 3-årig gymnasial uddannelse, hvis de har opnået et eksamensgennemsnit i udvalgte fag, der svarer til adgangskravet. Tilsvarende skal det være muligt at starte på epX efter et år på stx eller hhx.

Dette kan fungere som erstatning for elevernes mulighed for at forbedre deres karaktergennemsnit i 10. klasse. Samtidig kan det styrke elevernes oplevelse af åbne døre og øge deres motivation for at søge epX som et aktivt tilvalg. Dette gælder også for elever, der opfylder adgangskravet til de 3-årige gymnasiale uddannelser, og som derfor kunne være tilbøjelige til at vælge stx eller hhx, men som med et retskrav i baghånden vil have større mod på at starte på epX.

5. Alle elever klædes godt på til deres videre uddannelse

Regeringen foreslår, at adgangskravet til epX er 02, og at eleverne efter 2 år på epX kan søge ind på nogle af professionsuddannelserne. Det er Danske Gymnasiers vurdering, at det på blot to år vil være vanskeligt at bringe alle elever op på det faglige niveau, der kræves for at kunne gennemføre en professionsuddannelse til fx socialrådgiver eller bioanalytiker.

Professionshøjskolerne oplever allerede i dag udfordringer med det faglige niveau hos elever, der har gennemført 2-årig hf, hvor adgangskravet er 4. Dertil kommer, at den praksisorienterede undervisning på epX vil efterlade mindre tid til at nå de faglige niveauer i de boglige fag, sammenlignet med 2-årig hf.

Danske Gymnasier foreslår på den baggrund, at optagelse på alle professionsuddannelser forudsætter tre år på epX.